

WOJEWODA WIELKOPOLSKI
PS-III.431.8.2024.4.1.10

Poznań, 15 kwietnia 2024 r.

Pani
Marzena Amza
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Pile

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

---

al. Niepodległości 16/18, 61-713 Poznań
tel. 61 854 1825, fax 61 854 1544

www.poznan.uw.gov.pl, e-mail: ps@poznan.uw.gov.pl
www.obywatel.gov.pl, infolinia tel. 222 500 1171

I. Dane identyfikacyjne.

Zakres kontroli (w tym: podstawa prawna, okres objęty kontrolą)	<p>Kontrola w trybie zwykłym na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą i rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477).</p> <p>Stan faktyczny został oceniony pod kątem zgodności z ww. ustawą w brzmieniu obowiązującym w okresie objętym kontrolą.</p> <p>Zakres kontroli obejmuje organizację i funkcjonowanie Jednostki w zakresie zgodności z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zawarty w upoważnieniach Wojewody Wielkopolskiego z 13 grudnia 2023 r., znak: KN-II.0030.279.2023.1 i z 14 marca 2024 r., znak: KN-II.0030.78.2024.1.</p> <p>Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2022 r. do dnia zakończenia kontroli oraz działania wcześniejsze, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli.</p>
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile z siedzibą pod adresem: ul. Kwiatowa 5, 64-920 Piła, który w dalszej części dokumentu określa się także w skrócie: „MOPS”, „Ośrodkiem” lub „Jednostką”
Kontroler/ Kontrolerzy	<p>Zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu w składzie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Anna Kościańska – inspektor wojewódzki, jako kierownik zespołu kontrolującego, - Agnieszka Adamczak – Kierownik Oddziału Rodziny, - Daria Cieślak – starszy specjalista. <p>Kontrolujący złożyli oświadczenia, że nie istnieją okoliczności uzasadniające wyłączenie ich od udziału w ww. kontroli.</p>
Data rozpoczęcia i zakończenia czynności kontrolnych	Czynności kontrolne w siedzibie Jednostki przeprowadzone były 20 grudnia 2023 r. i 25 marca 2024 r.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marzena Amza, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

(akta kontroli: str. 11-15)

Na podstawie § 13 ust. 1 ww. rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę (...) oraz art. 197d ust. 1 ww. ustawy przekazuję niniejsze wystąpienie pokontrolne.

II. Ocena kontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta.

Kontrola w trybie zwykłym została przeprowadzona w oparciu o następujące procedury i metody:

- pozyskano pisemne oświadczenia od Dyrektora MOPS – Pani Marzeny Amzy,
- pozyskano pisemne oświadczenia od asystentów rodziny,
- przeprowadzono analizę kwalifikacji Dyrektora MOPS oraz asystentów rodziny świadczących usługi w Jednostce,
- poddano analizie zadania asystenta rodziny na podstawie dokumentacji prowadzonej dla 10 rodzin, oznaczonych na potrzeby kontroli symbolami literowymi „A”, „B”, „C”, „D”, „E”, „F”, „G”, „H”, „I” i „J”.

Biorąc pod uwagę, stwierdzone podczas kontroli, działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile zgodne z obowiązującymi przepisami jak i działania naruszające, działalność Ośrodka w zakresie objętym kontrolą oceniono **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

W związku z nieprawidłowościami **wydano zalecenia pokontrolne**.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości.

Informacje ogólne

Jednostka działa na podstawie statutu nadanego uchwałą Nr XVIII/313/16 Rady Miasta Piły z dnia 29 marca 2016 r. w sprawie nadania statutu Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Pile, zmienionego uchwałą Nr XX/218/2020 Rady Miasta Piły z dnia 25 lutego 2020 r. Zasady wewnętrznej organizacji, strukturę i zakres działania MOPS w okresie objętym kontrolą określały:

1. do 9 lipca 2023 r. Regulamin Organizacyjny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, przyjęty Zarządzeniem Nr 22/2021 z dnia 29 lipca 2021 r. Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, zmieniony Zarządzeniem Nr 11/2022 z dnia 1 marca 2022 r. oraz Zarządzeniem Nr 68/2022 z dnia 28 grudnia 2022 r.,
2. od 10 lipca 2023 r. do nadal Regulamin Organizacyjny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, przyjęty Zarządzeniem Nr 26/2023 z dnia 3 lipca 2023 r. Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, sprostowany Zarządzeniem Nr 31/2023 z dnia 13 lipca 2023 r.

(akta kontroli: str. 16-101)

Podczas czynności kontrolnych przedłożono inspektorom „Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2020-2022” oraz „Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025”, którego celem jest tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny poprzez rozwijanie działań profilaktycznych oraz wspieranie rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Z Regulaminu Organizacyjnego wynika, że opracowanie programu oraz jego realizacja w zakresie zadań należących do kompetencji zespołu należy do zadań Zespołu ds. asysty rodzinnej w MOPS (zwanego dalej „Zespołem”). W dniu 28 marca 2023 r. Rada Miasta Piły przyjęła uchwałą Nr LXXIII/749/23 „Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025”. Brak przyjęcia obowiązującego 3-letniego programu wspierania rodziny w okresie od 1 stycznia do 27 marca 2023 r. było **niezgodne z art. 176 pkt 1 ww. ustawy w zw. z § 21 pkt 9 Regulaminu Organizacyjnego**.

(akta kontroli: str. 102-168)

Kadra Jednostki

Analizie poddano wypełnienie obowiązku weryfikacji Dyrektora, osób zatrudnionych, osób świadczących usługi oraz wolontariuszy w jednostce organizacyjnej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, którą na podstawie art. 2 ust. 3 ww. ustawy jest MOPS, w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym. Z oświadczenia Dyrektora MOPS wynika, że tylko część pracowników Jednostki była zweryfikowana w ww. Rejestrze. Dyrektor w oświadczeniu podała, że kierując się zasadą celowości nie miała obowiązku weryfikacji osób „*niemających styczności z dziećmi*” powołując się na opinię radcy prawnego MOPS i załączoną publikację programu LEX. Wskazać należy, że art. 7b ww. ustawy wskazuje jednoznacznie na konieczność weryfikacji dyrektorów lub innych osób zatrudnionych w jednostce organizacyjnej *wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej* jaką niewątpliwie jest MOPS, nie wskazując na wyłączenie z tego obowiązku osób nie mających w zakresie obowiązków bezpośrednich kontaktów z dziećmi. Dodatkowo w załączonej opinii radca prawny powołuje się na stanowisko Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zgodnie z którym weryfikacji powinni podlegać „*wszystkie osoby, którzy choćby potencjalnie mogłyby mieć kontakt z dziećmi*”, nadto, że „*ocena zatem okoliczności zależy każdorazowo do osoby lub podmiotu zobowiązanego do weryfikacji. Należy przy tym pamiętać, iż intencją wprowadzenia przedmiotowej regulacji jest całkowite wyeliminowanie ryzyka narażenia dziecka na kontakt z osobą figurującą w rejestrze*”. Ustawodawca przy tym nie wskazał czy chodzi o kontakt bezpośredni czy pośredni. Osoby zatem niepracujące bezpośrednio z dziećmi, jednak mogące mieć z nimi potencjalny kontakt, choćby na korytarzu MOPS, winny być zweryfikowane w ww. Rejestrze. Powyższe działanie Jednostki uznać zatem należy za **uchybiecie art. 7b ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 169-172)

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, że w okresie objętym kontrolą funkcję Dyrektora MOPS do 31 stycznia 2023 r. pełniła Pani Wanda Kolińska. Z analizy dokumentów wynika, że Pani Wanda Kolińska ukończyła studia wyższe magisterskie w zakresie nauk o pracy i polityki społecznej oraz studia podyplomowe w zakresie organizacji pomocy społecznej i pracy socjalnej. Przed objęciem stanowiska Dyrektora Pani Wanda Kolińska miała wymagany ustawowo staż pracy w pomocy społecznej. Od 1 lutego 2023 r. na stanowisku Dyrektora MOPS jest zatrudniona Pani Marzena Amza, która ukończyła studia wyższe magisterskie o specjalności pedagogika wczesnoszkolna z przedszkolną oraz uzyskała specjalizację w zakresie organizacji pomocy społecznej i pracy socjalnej. Kontrola wykazała, że Dyrektor MOPS w momencie zatrudnienia na ww. stanowisku miała wymagany ustawowo staż pracy w pomocy społecznej. Zatem kwalifikacje Dyrektorów są **zgodne z art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r., poz. 901 z późn. zm.)**.

(akta kontroli: str. 173-187)

W Jednostce funkcjonuje Zespół, co jest **zgodne z art. 10 ust. 2 ww. ustawy**. W jego skład wchodzi kierownik Zespołu, pomoc administracyjna i asystenci rodziny. Jednostka na dzień 20 grudnia 2023 r. zatrudniała 12 asystentów rodziny, w tym jeden przebywał na urlopie rodzicielskim. Wszyscy asystenci byli zatrudnieni na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy (11 w pełnym wymiarze godzin i 1 na $\frac{3}{4}$ etatu), co było **zgodne z art. 17 ust. 1 i 2 ww. ustawy**. Czynności kontrolne wykazały, że zatrudnieni asystenci rodziny posiadają wymagane wykształcenie na zajmowanym stanowisku, co jest **zgodne z art. 12 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy**. Czterech asystentów rodziny przed zatrudnieniem nie złożyło oświadczeń, że nie są i nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie została im zawieszona, ani ograniczona, a jeden asystent w swoim oświadczeniu odniósł się tylko do teraźniejszości, zatem z oświadczenia nie wynika, czy w przeszłości nie był pozbawiony władzy rodzicielskiej, zatem osoby te nie zostały prawidłowo zweryfikowane w tym zakresie, co było **niezgodne z art. 12 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy**. Tylko jeden asystent rodziny przed rozpoczęciem zatrudnienia złożył oświadczenie w sprawie obowiązku alimentacyjnego. Osoba ta złożyła podpis pod informacją o treści „*wypełniam obowiązek alimentacyjny – w przypadku, gdy taki obowiązek został na mnie nałożony na podstawie tytułu wykonawczego nałożonego lub zatwierdzonego przez sąd*”, zatem nie można stwierdzić czy na asystenta rodziny taki obowiązek został nałożony i czy go wypełnia. Pozostali asystenci nie złożyli oświadczeń w tym zakresie, zatem działanie Jednostki było **niezgodne z art. 12 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy**. W dokumentacji osobowej dwóch asystentów rodziny nie znajdowały się oświadczenia, że nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, co było **niezgodne z art. 12 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy**. Jednocześnie ustalono, że asystenci rodziny zostali zweryfikowani w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym, co było **zgodne z art. 12 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy**. Stwierdzono, że praca asystentów rodziny nie jest łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta jest prowadzona, co było **zgodne z art. 17 ust. 3 ww. ustawy**. Jednocześnie asystenci rodziny oświadczyli, że w okresie kontroli nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń

realizowanych przez gminę, co było **zgodne z art. 17 ust. 4 ww. ustawy**. Powyższe zostało potwierdzone w oświadczeniu Dyrektora MOPS 19 grudnia 2023 r.

(akta kontroli: str. 188-210)

Podczas kontroli analizie poddano realizację obowiązku asystenta rodziny podnoszenia swoich kwalifikacji. Dyrektor MOPS złożyła oświadczenie w tym zakresie wraz z wykazem szkoleń oraz przedłożyła przykładowe zaświadczenia potwierdzające uczestnictwo w nich asystentów rodziny. Powyższe jest **zgodne z art. 12 ust. 2 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 211-228)

Analiza dokumentacji wykazała, że asystenci rodziny w okresie kontroli mieli prawo do korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Dyrektor MOPS oraz asystenci rodziny złożyli oświadczenie w tym zakresie. Ponadto Dyrektor przedłożyła umowy na przeprowadzenie sesji superwizji dla asystentów rodziny. Powyższe jest **zgodne z art. 16 ust. 2 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 229-251)

Wsparcie asystenta rodziny w Mieście Pile

Stwierdzono, że w okresie kontroli wsparciem asystenta rodziny na terenie Miasta Piły objętych było 118 rodzin, w tym 3 rodziny zostały objęte wsparciem asystenta na podstawie postanowienia sądu.

Z informacji podanych przez Dyrektora Jednostki wynika, że w okresie objętym kontrolą:

- dzieci z 26 rodzin objętych wsparciem asystenta przebywało w pieczy zastępczej,
- 65 rodzin rozpoczęło współpracę z asystentem,
- z 5 rodzinami zakończona została współpraca z asystentem.

(akta kontroli: str. 252-283)

Analiza teczek osobowych rodzin oznaczonych na potrzeby kontroli znakami „A”, „B”, „C”, „D”, „E”, „F”, „G”, „H”, „I” oraz „J” wykazała, że w sytuacji, gdy powzięto informację o trudnościach w rodzinie pracownik socjalny MOPS przeprowadził wywiad środowiskowy (część I). Jednakże analiza wywiadu dotyczącego rodziny „I” wykazała, że plan pomocy i działań na rzecz tej rodziny (pkt VIII wywiadu) został sporządzony 7 czerwca 2021 r. i w nim znalazła się propozycja przyznania „asysty rodzinnej”. Tymczasem ocena sytuacji rodziny (pkt VII wywiadu) została dokonana dopiero 8 czerwca 2021 r. Powyższe oznacza, że wywiad został przeprowadzony **niezgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. poz. 893), wydanego na podstawie art. 107 ust. 6 ww. ustawy o pomocy społecznej w zw. z art. 11 ust. 1 ww. ustawy**. W przypadku tej rodziny wniosek formalny pracownika socjalnego o przydzielenie asystenta rodziny zarejestrowano 20 maja 2021 r., tj. tego samego dnia kiedy został przeprowadzony wywiad w środowisku. Powyższe oznacza, że wniosek formalny o przydzielenie asystenta

rodziny rodzinie „I” pracownik socjalny złożył przed dokonaniem analizy sytuacji rodziny, co było **niezgodne z art. 11 ust. 2 ww. ustawy**.

Dalsza analiza dokumentów wykazała, że w większości przypadków po dokonaniu analizy, dotyczącej sytuacji rodziny i stwierdzeniu konieczności przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny nie występował z wnioskiem do dyrektora o jego przydzielenie, a ograniczał się jedynie do adnotacji w części wywiadu dotyczącej propozycji pomocy: „*wsparcie w formie asystenta*”, „*przyznanie asystenta rodziny*”, „*asysta rodzinna*”. W przypadkach rodzin „B”, „G” oraz „I” został sporządzony wniosek formalny o wsparcie asystenta, jednakże jako adresata wniosku zamiast Dyrektora wskazano ogólnie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, dodatkowo we wniosku dot. rodziny „G” brakuje podpisu osoby wnioskującej. Brak wyraźnego wniosku pracownika socjalnego w wywiadzie środowiskowym lub w odrębnym dokumencie nie może zostać uznane za spełnienie wymogu nałożonego **art. 11 ust. 3 ww. ustawy**, zatem w tym zakresie stanowi to **nieprawidłowość**.

W toku kontroli na podstawie analizy dokumentacji stwierdzono, że w przypadku rodziny „A” odnotowano zapis: „*zatwierdzam przyznanie pomocy w formie asysty rodzinnej po potwierdzeniu ciąży*”. Analiza dokumentów wykazała, że wnioskodawczyni nie poddała się badaniom lekarskim i nie posiadała formalnego potwierdzenia ciąży. Ponadto klientka tworzyła gospodarstwo domowe z partnerem i nie posiadała pod opieką dzieci, zatem nie można uznać, że w rodzinie występowały problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a taka jest podstawa przydzielenia asystenta rodziny. Z dokumentów wynika, że Dyrektor ostatecznie zatwierdził plan pomocy i pismem z 16 listopada 2023 r. poinformowano rodzinę o przydzieleniu asystenta rodziny, mimo że klientka do tego czasu nie potwierdziła ciąży żadnym zaświadczeniem i nie urodziła dziecka. W tym przypadku z uwagi na brak przesłanek, objęcie rodziny wsparciem asystenta było bezzasadne, a rodzina powinna pozostawać pod opieką pracownika socjalnego przynajmniej do czasu wykonania badań i potwierdzenia ciąży. W rodzinie „B” pracownik socjalny w wywiadzie środowiskowym zaproponował wsparcie rodziny w formie asystenta rodziny powołując się na ustawę „*Za życiem*”. Analiza dokumentów wykazała, że rodzina nie spełniała warunków wymaganych do objęcia wsparciem asystenta na podstawie tej ustawy, z uwagi na brak wymaganego zaświadczenia.

Dodatkowo ustalono, że do każdej z rodzin zostało skierowane pismo opatrzone podpisem Dyrektora informujące o przydzieleniu jej asystenta rodziny, jednakże w przypadku niektórych pismo informujące o przydzieleniu asystenta było kierowane po terminie rozpoczęcia pracy. Przykładowo w rodzinie „B” zatwierdzenie planu pomocy przez Dyrektora w wywiadzie środowiskowym nastąpiło 5 października 2022 r. Następnie pismem z 7 października 2022 r. poinformowano rodzinę o przydzieleniu jej asystenta rodziny z dniem 6 października 2022 r. Natomiast w rodzinie „F” Dyrektor zatwierdził plan pomocy w formie asysty rodzinnej 5 czerwca 2023 r., następnie z datą 19 czerwca 2023 r. zostało skierowane do klienta pismo o przydzieleniu asystenta od 12 czerwca 2023 r.

Z kolei w aktach rodziny „I” brakuje ostatniej strony formularza wywiadu środowiskowego, tj. pkt IX, zamiast niej dołączono odrębną kartkę o tytule „*Plan pomocy zatwierdzony przez*

kierownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej”, z treści którego nie wynika zatwierdzenie planu a jedynie propozycja Dyrektora MOPS przyznania asystenta rodziny. Propozycja ta jest z 10 czerwca 2021 r. Pismem z 30 lipca 2021 r. skierowanym do rodziny „I” Dyrektor MOPS poinformował, że asystent rodziny został przydzielony z dniem 12 lipca 2021 r., a więc z datą wsteczną.

W powyższych przypadkach zachodzi rozbieżność pomiędzy dokumentacją a wyjaśnieniem Dyrektora złożonym do protokołu, że przydzielenie asystenta następuje na podstawie zatwierdzenia planu pomocy w wywiadzie środowiskowym. Dodatkowo Dyrektor MOPS wyjaśnił, że *czasokres pomiędzy datą wystąpienia pracownika socjalnego o przydzielenie asystenta rodziny a datą przydzielenia tego asystenta wynika z konieczności realizacji innych założeń planu pomocy, określonego w wywiadzie środowiskowym. Dlatego kwestionariusz wywiadu przekazywany jest najpierw do Działu Realizacji Świadczeń. Następnie kwestionariusz przekazywany jest do Zespołu ds. asysty rodzinnej, którego Kierownik ustala, który asystent jest najbardziej właściwy do współpracy z daną rodziną. Następnie przygotowuje pismo do rodziny o wyznaczeniu asystenta. Dyrektor podpisując pismo wyznacza formalnie asystenta rodziny.* Z powyższego wynika, że Dyrektor dwukrotnie przyznaje rodzinie asystenta rodziny, najpierw ogólnie jako formę wsparcia, a następnie poprzez przyznanie konkretnej osoby, z którą rodzina ma współpracować. Uznać należy, że od momentu zdiagnozowania przez pracownika socjalnego potrzeby przydzielenia asystenta rodziny a samym poinformowaniem rodziny o przydzieleniu konkretnego asystenta rodziny, pomimo wyjaśnień złożonych przez Dyrektora MOPS, upływa zbyt długi okres. W momencie kiedy pracownik socjalny zauważa trudności opiekuńczo-wychowawcze rodziców, jest niezwykle istotne, aby rodzice byli jak najszybciej wsparci, aby uniknąć pogłębiania lub utrwalania tych trudności, co może prowadzić do oderwania dziecka od rodziny i umieszczenia w pieczy zastępczej. Z przedłożonego przez Dyrektora MOPS zestawienia rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny wynika, że na 118 rodzin jedynie 25 rodzin zostało objętych tym wsparciem do 14 dni od przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, w pozostałych przypadkach nierzadko termin ten znacznie przekroczył miesiąc; zdarzały się sytuacje dwu-, trzy- a nawet czteromiesięcznego oczekiwania rodziny na przydzielenie asystenta rodziny.

Powyższe było **niezgodne z art. 11 ust. 4 pkt 1 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 285-947,1002)

W dokumentacji rodziny „D”, „I” i „J” brak jest dokumentu potwierdzającego zgodę rodziny na współpracę z asystentem rodziny. Natomiast w przypadku rodziny „B” zgodę podpisano dwa razy, tj. 3 i 7 października 2022 r. Analiza dokumentacji pozostałych rodzin wykazała, że rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny na osobnym druku wyrażały zgodę na podjęcie współpracy, jednakże w przypadku rodzin „A” i „G” praca z rodziną nie odbywała się za zgodą wszystkich dorosłych członków rodziny, o czym świadczy brak ich podpisów. Powyższe było **niezgodne z art. 8 ust. 3 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 303-947)

Z dokumentacji wynika, że praca z rodzinami prowadzona była w miejscu zamieszkania rodzin, co było **zgodne z art. 14 ww. ustawy**.

Realizacja zadań asystenta rodziny

Asystenci rodziny w zakresie realizacji swoich zadań złożyli oświadczenie na potrzeby kontroli, w którym opisali sposób realizacji zadań. Dodatkowo oświadczenie dotyczące realizacji zadań przez asystentów rodziny złożyła Dyrektor MOPS. Treść oświadczeń została zweryfikowana poprzez analizę teczek rodzin „A”, „B”, „C”, „D”, „E”, „F”, „G”, „H”, „I”, „J” oraz dodatkowych dokumentów, przedłożonych przez Dyrektora MOPS.

(akta kontroli: str. 284-999, 1003-1068)

1. Opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym

Ustalono, że asystenci rodziny sporządzali plany pracy z rodziną, jednakże dokumenty nie zawsze były opracowywane we współpracy z rodziną lub w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Przykładowo pod planem pracy dotyczącym rodziny „F” złożył podpis jedynie asystent rodziny, pod planem dotyczącym rodziny „C” brak podpisu pracownika socjalnego. Analiza wykazała, że w większości rodzin opracowanie planu następowało w odległym terminie od dnia rozpoczęcia współpracy z rodziną. Przykładowo w rodzinie „B” przydzielono asystenta z dniem 6 października 2022 r., tymczasem plan pracy z rodziną został sporządzony dopiero 25 listopada 2022 r., a jego okres obowiązywał od 1 grudnia 2022 r. do 30 czerwca 2023 r. Nadmienić należy, że od 7 października 2022 r. prowadzony był dokument *„Realizacja planu pracy”*, w którym zawarto informacje o działaniach podejmowanych przez asystenta. Powyższe wskazuje, że asystent realizował plan pracy przed jego sporządzeniem. Analogiczna sytuacja występuje w przypadku rodziny „D”. Z dokumentacji wynika, że plan pracy sporządzono 22 czerwca 2023 r., natomiast arkusz *„Realizacja planu pracy”* zawiera wpisy z działań asystenta od 25 kwietnia 2023 r. W przypadku rodziny „E” asystent został przydzielony 6 marca 2023 r., natomiast plan pracy z rodziną sporządzono 27 kwietnia 2023 r. W rodzinie „C” nie ma daty sporządzenia planu, a jedynie okres na jaki został sporządzony. W rodzinie „A” pierwsze spotkanie z rodziną odbyło się 13 grudnia 2023 r. (po miesiącu od przydzielenia asystenta), tymczasem co najmniej do 22 stycznia następnego roku nie opracowano planu pracy. Natomiast w przypadku rodziny „G” asystent został przydzielony 9 marca 2023 r. a plan pracy został sporządzony dopiero po okresowej ocenie sytuacji rodziny 9 maja 2023 r. Ze złożonych w trakcie kontroli wyjaśnień Dyrektora MOPS wynika, że *„plan pracy z rodziną opracowywany jest po zapoznaniu się przez asystenta z sytuacją rodzinną i po sporządzeniu wstępnej oceny sytuacji rodziny”*, przy czym Dyrektor MOPS wskazał, że *„wstępna ocena”*, jest tą, o której mowa w art. 15 ust. 1 pkt 15 ww. ustawy. Dodatkowo Dyrektor MOPS wyjaśnił, że *„ustaliliśmy, że nie będziemy wprowadzać procedury czasowej na opracowanie planu pracy z rodziną. Niemniej powstają one w okresie mniej więcej dwóch miesięcy od rozpoczęcia współpracy”*. Analiza teczek rodziny „F” wykazała, że asystent współpracę nawiązał 14 czerwca 2023 r. a plan opracował dopiero 21 sierpnia 2023 r.,

natomiast w przypadku rodziny „G” pierwszą wizytę w środowisku asystent przeprowadził 1 marca 2023 r., natomiast plan pracy opracował 9 maja 2023 r. Z kolei w rodzinie „H” asystent rozpoczął współpracę 11 maja 2023 r. (poprzez wizytę w środowisku razem z pracownikiem socjalnym) a plan pracy opracował 9 sierpnia 2023 r., natomiast w rodzinie „J” asystent rozpoczął współpracę 11 kwietnia 2023 r. a plan opracował 30 czerwca 2023 r.

Zaznaczyć należy, że w katalogu zadań asystenta rodziny okresowa ocena znajduje się dopiero na 15 miejscu po sporządzeniu planu pracy z rodziną oraz udzieleniu jej wszelkiej niezbędnej pomocy do przezwyciężenia trudności opiekuńczo-wychowawczych. Zatem plan pracy winien zostać opracowany na możliwie najwcześniejszym etapie współpracy asystenta z rodziną, co nie uniemożliwia w pierwszym półroczu tej współpracy (przed dokonaniem pierwszej z okresowych ocen) modyfikacji tego planu. Wskazać bowiem należy, że wstępna analiza potrzeb rodziny wynika z wywiadu środowiskowego. Przyjęcie zatem powyższej metodyki pracy, nadto brak opracowywania niektórych z analizowanych planów bez współpracy z rodziną lub bez konsultacji z pracownikiem socjalnym było **niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 314-963, 1000)

Formularze planów pracy zawierały cel główny i cele szczegółowe oraz przewidywane efekty. Dodatkowo w formie tabelarycznej zawarte były działania długoterminowe oraz działania krótkoterminowe wraz ze wskazaniem osoby odpowiedzialnej oraz terminem realizacji działania.

Zakładane cele i efekty nie zawsze były prawidłowo określone. Przykładowo w planie dotyczącym rodziny „B”, „E” i „G” jednym z wyznaczonych celów szczegółowych było *„Diagnozowanie problemów występujących w rodzinie uniemożliwiających prawidłowe funkcjonowanie”*, natomiast jako przewidywany efekt zapisano *„współpraca z asystentem rodziny”*. Współpraca z asystentem nie zakłada jeszcze osiągnięcia założonego celu, w związku z powyższym nie może być efektem. Przy wyznaczeniu powyższego celu zakładanym efektem może być np. rozwiązanie konkretnego problemu przy współpracy z asystentem rodziny. Nadto, zgodnie z art. 15 ust. 3 ww. ustawy zakres realizowanych działań ma mieć na celu przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, sama współpraca z asystentem tego nie oznacza. Dodatkowo w rodzinie „G” plany pracy z 9 maja 2023 r. i z 10 listopada 2023 r. zawierają tożsame zapisy.

W przypadku rodziny „D” w planie pracy określono jako cel szczegółowy – ukończenie programu korekcyjno-edukacyjnego. Nadmienić należy, że klientka, której dotyczy plan pracy została wskazana jako osoba doznająca przemocy. Biorąc pod uwagę, że programy korekcyjno-edukacyjne są skierowane do osób stosujących przemoc, ukończenie ww. programu nie powinno dotyczyć osoby doznającej przemocy domowej.

W planie pracy rodziny „I” z 30 czerwca 2023 r. zostały określone działania krótkoterminowe, jednakże nie wskazano terminu realizacji działań oraz osoby odpowiedzialnej za wykonanie działań. Dodatkowo plan został wskazany jako projekt, co nie pozwala na jednoznaczne stwierdzenie czy jest on ostateczny.

Powyższe było **niezgodne z art. 15 ust. 3 ww. ustawy.**

2. Opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej

W toku kontroli ustalono, że w rodzinach „D”, „H”, „I” oraz „J” objętych opieką asystenta rodziny, dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. W przypadku rodziny „D”, „I” oraz „J” w planie pracy z rodziną założono cel główny – *powrót dziecka do rodziny*, jednakże z planów pracy z rodziną nie wynika, aby były one opracowane we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i skoordynowane z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. W przypadku rodziny „D” pod planem pracy figuruje podpis asystenta i rodziny oraz pracownika socjalnego bez wskazania instytucji jaką reprezentuje, zatem nie można ustalić jego roli przy opracowywaniu planu pracy z rodziną (nie jest to pracownik socjalny, który przeprowadził wywiad środowiskowy). Z kolei w przypadku rodziny „J” pod planem z 30 czerwca 2023 r. oprócz asystenta i rodziny oraz pracownika socjalnego przeprowadzającego wywiad środowiskowy podpis złożył drugi niezidentyfikowany pracownik socjalny. Pod planami dotyczącym rodziny „I”, obowiązującymi w okresie od 12 lipca 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. oraz od 1 stycznia do 30 listopada 2022 r., podpisy złożyli jedynie asystent i rodzina. Z wyjaśnień Dyrektora MOPS wynika, że z konsultacji z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w celu skoordynowania planu pracy z rodziną z planem pomocy dziecku sporządzana jest notatka. W analizowanych dokumentach dotyczących rodziny „D”, „J” oraz „I” brakuje potwierdzenia przeprowadzenia takiej konsultacji w formie notatek.

Powyższe było **niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 489-965)

3. Udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego

Analiza wykazała, że asystenci pracujący z rodzinami udzielali rodzinom wsparcia w poprawie ich sytuacji życiowej i nabyciu umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego poprzez treningi wykonywania prac domowych polegające na myciu okien, sprzątaniu, gotowaniu i tworzeniu harmonogramów zajęć domowych, podziału obowiązków między członków rodziny.

Powyższe było **zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 443, 562-577)

4. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych

Z dokumentacji wynika, że asystenci rodziny udzielali wsparcia w rozwiązywaniu problemów socjalnych. Przykładowo w rodzinie „B” asystent wprowadził w rodzinie trening budżetowy mający na celu dostosowanie wydatków do najpilniejszych potrzeb, by uniknąć narastania zadłużeń. W rodzinie „C” asystent udzielił pomocy w złożeniu dokumentów o dodatek ośłonowy oraz dodatek mieszkaniowy, przeprowadzał rozmowy motywujące do aktywnego poszukiwania pracy. Natomiast w przypadku rodziny „H” działania asystenta polegały m.in. na

pomocy w sporządzeniu wniosku o podwyższenie alimentów na dziecko oraz kontakcie z wydziałem mieszkaniowym i przygotowaniu wniosku do władz miasta o zmianę mieszkania. Powyższe działania były **zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 444-763)

5. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych

Z analizowanej dokumentacji wynika, że rodziny objęte wsparciem asystenta korzystały ze wsparcia psychologicznego, były motywowane do udziału w terapii oraz w przypadku występowania uzależnienia w rodzinie „D” do utrzymania abstynencji. Analiza dokumentów wykazała, że rodziny „B” oraz „E” były motywowane do udziału w grupach samopomocowych, w których miały możliwość uzyskania m.in. wsparcia psychologa oraz terapeuty.

Powyższe działanie było **zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 361-562)

6. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi

Analiza wykazała, że asystenci podejmowali działania w kierunku rozwiązywania problemów wychowawczych. W rodzinie „C” asystent nauczał o metodach wzmacniania i kontrolowania zachowania dzieci. Natomiast w przypadku rodziny „E” asystent kontaktował się ze szkołą w sprawie zasięgnięcia opinii na temat funkcjonowania dzieci w szkole, wspierał rodzinę w tworzeniu kodeksu zachowania, tabliczek nagród, pokazywał jak spokojnie rozmawiać z dziećmi. W rodzinie „G” asystent przeprowadzał rozmowy z dziećmi na temat prawidłowego zachowania higieny osobistej, przekazywał rodzicom jak wydawać polecenia dzieciom i je egzekwować oraz jak pomagać dzieciom w odrabianiu lekcji. Z analizy dokumentów rodziny „I” wynika, że asystent w związku z problemami wychowawczymi z dzieckiem wspierał rodzinę w podtrzymaniu wzajemnej relacji i uświadamiał jak ważna jest rola ojca w życiu córki. Powyższe działanie było **zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 6 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 442-915)

7. Wspieranie aktywności społecznej rodzin

Z przedłożonej dokumentacji wynika, że asystenci rodziny motywowali rodziny do udziału w aktywnościach społecznych, wspólnych spacerów i rodzinnej aktywności ruchowej. W rodzinie „E” asystent motywował do zapisania dziecka na kolonię. W przypadku rodziny „I” asystent informował rodzinę o terminie „Szkoły dla rodziców” oraz motywował rodzica do podtrzymania relacji z dzieckiem przebywającym w pieczy zastępczej i rodziną zastępczą. Powyższe działanie było **zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 7 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 569-904)

8. Motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych

Stwierdzono, że asystenci rodziny, pomimo istnienia potrzeb w tym zakresie, nie motywowali dorosłych członków rodzin do działań zmierzających do uzyskania lub podnoszenia kwalifikacji, jak i przekwalifikowania zawodowego, mimo zaistnienia takiej potrzeby. Z dokumentacji rodziny „D” wynika, że klientka podejmowała zatrudnienie na umowę zlecenia, wielokrotnie

powtarzała, że chciałaby zmienić pracę w momencie, kiedy dzieci wrócą pod jej opiekę, jednakże asystent nie motywował klientki do podnoszenia kwalifikacji, pomimo iż klientka ma wykształcenie średnie ogólne. Podobna sytuacja występuje w rodzinie „G”, w której dorośli członkowie podejmują prace sezonowe. Ojciec rodziny ma wykształcenie podstawowe i zaledwie 2, 3 lata stażu pracy, choruje, jednakże nie posiada orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, ponadto rodzina ma zadłużenie w opłatach za czynsz, zatem wskazane byłoby motywowanie do podniesienia kwalifikacji zawodowych umożliwiających podjęcie innego rodzaju zatrudnienia.

Powyższe działanie było **niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 8 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 499, 676-690)

9. Udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej

Stwierdzono, że w przypadku rodziny „C” asystent motywował klientkę do aktywnego poszukiwania pracy, podobnie w przypadku rodziny „H” asystent rodziny podejmował rozmowy na temat aktywizacji zawodowej oraz wspólnie z rodziną przeglądał aktualne oferty pracy. W rodzinie „J” asystent przekazał dane kontaktowe do potencjalnego pracodawcy i zachęcał klientkę do złożenia dokumentów aplikacyjnych.

Powyższe działanie było **zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 9 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 446-992)

10. Motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych

Z analizy dokumentacji wynika, że członek rodziny „I” został zgłoszony i wziął udział w projekcie realizowanym przez MOPS „Czas na rodzinę”. Projekt adresowany był dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze i zakładał objęcie rodzin asystą rodzinną oraz szkolenia dla rodzin pt. „Szkoła dla rodziców”, a także wsparcie psychologiczne i pedagogiczne oraz wsparcie w postaci grup samopomocowych. Działania asystenta w rodzinach „B” i „E” polegały na motywowaniu do udziału w grupach samopomocowych. Z oświadczenia Dyrektora MOPS wynika, że działania grup samopomocowych polegają na wsparciu w postaci czterech grup samopomocowych o różnej tematyce: „Problemy wychowawcze”, „Problemy osób uzależnionych”, „Problemy osób współuzależnionych” oraz „Problemy dnia codziennego”.

Powyższe było zatem **zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 10 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 369, 838-842)

11. Udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych

Z przedłożonej dokumentacji wynika, że asystenci udzielali wsparcia dzieciom, np. prowadząc z nimi rozmowy wspierające m.in. nt. czystości, zachowania higieny, edukacji.

Zatem działanie było **zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 11 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 569-687)

12. Podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin

Analiza teczek rodzin wykazała, że w okresie objętym kontrolą nie było sytuacji, które mogły mieć wpływ na bezpieczeństwo dzieci i rodzin, zatem nie było konieczności podejmowania działań w tym zakresie.

(akta kontroli: str. 184-493)

13. Prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci

Z analizowanych akt wynika, że asystenci rodziny prowadzili konsultację z członkami rodziny. Podczas rozmów asystenci przekazywali rodzicom wiedzę związaną z wychowywaniem dzieci. Z opisu rozmów wynika, że prezentowali wiedzę teoretyczną dotyczącą zasad prawidłowego odżywiania, nauczali metod wzmacniania i kontrolowania zachowania dzieci, informowali w jaki sposób dbać o higienę i zdrowie, przeprowadzali treningi umiejętności wychowawczych, zachęcali do kontaktu ze szkołą, przekazywali informacje dotyczące miejsc spędzania wolnego czasu z dziećmi. W jednym przypadku asystent przeprowadzał rozmowę z dziećmi na temat przestrzegania higieny osobistej. Przykładowo w rodzinie „H” asystent omawiał z rodziną metody wychowawcze, w tym sposoby stawiania granic i wyciągania konsekwencji. Natomiast w rodzinie „I” asystent udzielał rad i wskazówek jak zbudować z dzieckiem relacje opartą na wzajemnym zaufaniu i poczuciu bezpieczeństwa.

Powyższe było **zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 13 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 349-907)

14. Realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Z analizowanych dokumentów wynika, że jedna rodzina „B” została objęta wsparciem asystenta rodziny w ramach ustawy „Za życiem”, jednakże do dokumentacji nie załączono wymaganego zaświadczenia lekarskiego uprawniającego do objęcia wsparciem asystenta rodziny zgodnie z ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Ustawa określa dostęp do usług koordynacyjno-opiekuńczo-rehabilitacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Zaświadczenie o chorobie, powstałej w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, stwierdza w zaświadczeniu lekarz posiadający specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii, neonatologii, neurologii dziecięcej, kardiologii dziecięcej lub chirurgii dziecięcej, co wynika z art. 4 ust. 3 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Przedłożone oświadczenie Dyrektora MOPS również potwierdza brak ww. zaświadczenia w dokumentacji rodziny. Powyższe działanie Jednostki było **niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 13a ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 339-346, 1066)

15. Prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną

Analiza teczek rodzin przedłożonych przez Jednostkę wykazała, że asystenci prowadzili wyżej opisany „Plan Pracy z Rodziną” i opisaną w kolejnym punkcie „Okresową Ocenę Sytuacji Rodziny” oraz dokument o nazwie „Realizacja planu pracy”. Formularz *Realizacji planu pracy* w formie tabelarycznej podzielony na miejsce przeznaczone na datę i formę kontaktu z rodziną, zrealizowane działania przez rodzinę, zrealizowane działania przez asystenta rodziny oraz uwagi. Dokument ten opatrzony jest podpisem asystenta rodziny. Dodatkowo w części analizowanych teczek znajdował się także dokument o nazwie „Wstępna ocena sytuacji rodziny” lub „Diagnoza sytuacji rodziny”. Z oświadczenia Dyrektora wynika, że „Wstępna ocena sytuacji rodziny” tworzona jest przed planem pracy i spełnia kryteria oceny okresowej rodziny przewidzianej w ustawie.

W poszczególnych analizowanych teczkach rodzin „B”, „G” oraz „I” został sporządzony „wniosek formalny” o przydzielenie asystenta rodziny. W niektórych wnioskach miejsce na „podpis przyjmującego” pozostaje bez uzupełnionego podpisu.

W toku kontroli na podstawie oświadczenia Dyrektora ustalono, że w przypadku dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej opracowanie planu pracy odbywa się na podstawie konsultacji telefonicznej z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, jeśli PCPR znajduje się na terenie innego powiatu. W takiej sytuacji sporządzana jest notatka. W analizowanych dokumentach rodziny „D” stwierdzono brak notatek potwierdzających konsultację asystenta z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w zakresie tworzenia planu pracy. Nadto, brakuje potwierdzenia działań asystenta, które zostały zawarte w ocenie sytuacji rodziny. Dokumentacja prowadzona odręcznie jest bardzo nieczytelna.

W tym zakresie działania Jednostki były **niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 14 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 318-999)

16. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ww. ustawy

W toku kontroli stwierdzono, że asystenci dokonywali okresowej oceny sytuacji rodzin.

Analiza wykazała, że pierwsze okresowe oceny były sporządzane w stosunkowo krótkim terminie od momentu rozpoczęcia współpracy z rodziną i poprzedzały sporządzenie planu pracy. W większości analizowanych dokumentów pierwsze oceny okresowe zawierały obszar „Założenia do planu pracy z rodziną”, co jednoznacznie wskazuje, że na ich podstawie tworzony był plan pracy z rodziną. Należy zwrócić uwagę, że celem okresowej oceny sytuacji rodziny jest m.in. weryfikacja działań określonych w planie pracy z rodziną i ocena realizacji tych działań oraz w razie konieczności modyfikacja planu pracy, zatem każda ocena powinna być sporządzana na podstawie pracy z rodziną prowadzonej w oparciu o plan pracy.

W toku kontroli stwierdzono, że kolejno sporządzane oceny oprócz daty sporządzenia, danych rodziny oraz opisu jej funkcjonowania zawierały obszary odnoszące się do zrealizowanych celów w planie pracy z podziałem na cel główny i cele szczegółowe oraz podsumowanie pracy z rodziną w formie wniosków. Z analizy dokumentów wynika, że oceny były opatrzone datą i podpisem asystenta rodziny, następnie przekazywane są do zatwierdzenia przez kierownika Zespołu, Z-cy Dyrektora oraz Dyrektora MOPS, w poszczególnych przypadkach swoje

stanowisko wyrażał pracownik socjalny. Każde zatwierdzenie oceny oprócz daty i podpisu zawierało również uwagi osoby zatwierdzającej.

Analizie poddano terminowość dokonywania okresowych ocen sytuacji rodzin. Stwierdzono, że w przypadku rodziny „I” sporządzono ocenę za okres od 12 października 2021 r. do 11 kwietnia 2022 r. z datą 14 czerwca 2022 r. następna ocena została dokonana 9 sierpnia 2022 r. i odnotowano w niej błędną informację „data poprzedniej oceny 11 kwietnia 2022 r.”. W tym przypadku zachodzą wątpliwości, co do terminowości sporządzanych ocen. Z analizy przedłożonego przez Dyrektora MOPS zbiorczego zestawienia rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, w którym przy każdej rodzinie wskazano terminy przeprowadzonych okresowych ocen wynika, że w 11 przypadkach zostały przekroczone ustawowe terminy okresowych ocen sytuacji rodziny.

Powyższe było **niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 15 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 252-282, 484-858)

17. Monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną

Analiza teczek rodzin objętych kontrolą wykazała, że w 3 rodzinach po zakończeniu współpracy wdrożono monitorowanie.

W rodzinie „F” wprowadzono monitorowanie w związku z rezygnacją rodziny z dalszej współpracy z asystentem. Asystent w okresie monitoringu miał stały kontakt z rodziną.

W rodzinie „I” monitorowanie zostało wprowadzone od 1 stycznia 2024 r. w związku ze zrealizowaniem planu pracy, przy czym plan pracy obowiązywał na okres do 31 stycznia 2024 r. W ocenie z 7 września 2023 r. odnotowano m.in. że *„z uwagi na zrealizowanie planu pracy zasadne jest zakończenie pracy z rodziną”*, przy czym plan został wskazany jako „projekt”, co nie pozwala na jednoznaczne ustalenie, czy zrealizowanie tego planu ma być podstawą do zakończenia współpracy z asystentem. Niemniej w okresowej ocenie sytuacji rodziny „I” zalecono przed zakończeniem współpracy kontakt ze szkołą oraz Środowiskowym Centrum Zdrowia Psychicznego. Z *„Realizacji planu pracy”* wynika, że asystent 25 października 2023 r. zrealizował zalecenia. Jednakże dopiero 8 grudnia 2023 r. poinformowano rodzinę o zakończeniu współpracy z asystentem a monitorowanie funkcjonowania rodziny odłożono do 1 stycznia 2024 r. Skoro asystent zakończył wizyty w środowisku rodziny 25 października 2023 r., to zakończenie współpracy powinno nastąpić z końcem października 2023 r. i od listopada 2023 r. winno nastąpić monitorowanie funkcjonowania rodziny.

W rodzinie „C” wdrożono monitorowanie jej funkcjonowania od 15 października 2022 r., jednakże plan pracy z ww. rodziną został opracowany na okres od 1 września 2022 r. do 1 marca 2023 r. wskazując wiele celów do realizacji i nie zakładał w działaniach wcześniejszego zakończenia współpracy z rodziną. Nadto, w okresowej ocenie z 6 września 2022 r. asystent stwierdził zasadność zakończenia pracy z rodziną wskazując, że wieloletnia praca z klientką w pewnych aspektach życia nie przyniosła zamierzonych efektów. Jednocześnie klientka pismem z 18 listopada 2022 r. została powiadomiona o zakończeniu współpracy z asystentem z uwagi na *„zrealizowanie planu pracy z rodziną”* z dniem 14 października 2022 r. i wprowadzeniem monitoringu od 15 października 2022 r. Z dokumentu o nazwie *„Realizacja planu pracy”* nie wynika, żeby asystent informował rodzinę o planowanym zakończeniu

współpracy, tym bardziej nie omawiał tego z rodziną. Ponadto karta monitoringu wskazuje, że monitoring rozpoczął się od 15 października 2022 r. mimo, iż rodzina nie była tego świadoma, a pierwsza wizyta monitorująca odbyła się 25 listopada 2022 r. Analiza zapisów w karcie monitoringu wykazała, że wpisy dokonywane są niechronologicznie, co budzi wątpliwości w zakresie rzetelności prowadzonej dokumentacji. Jako datę zakończenia monitoringu wpisano „bezterminowo”. Część wpisów jest kopiowana z poprzedniej karty. Wskazać należy, że wpisy w karcie wskazują, że zakończenie współpracy było przedwczesne, a asystent zamiast monitoringu podejmuje działania wspierające, np. towarzyszenie klientce podczas składania wniosku o dofinansowanie do mieszkania czy podczas zmiany dostawcy prądu.

Zatem Jednostka działała **niezgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 448-930)

18. Sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach

Z przedłożonej dokumentacji wynika, że rodzina „E” postanowieniem sądu z 13 lutego 2023 r. została zobowiązana do ścisłej współpracy z asystentem rodziny. 16 lutego 2023 r. do MOPS wpłynęło pismo sądu z odpisem postanowienia i prośbą o informację, czy rodzina podjęła współpracę z asystentem i czy przebiega ona pozytywnie w terminie 21 dni. 27 lutego 2023 r. pracownik socjalny przeprowadził wywiad środowiskowy w rodzinie i zaproponował w planie pomocy przyznanie asystenta rodziny, tego dnia także pozyskano pisemną zgodę rodziny na podjęcie współpracy z asystentem. W związku z tym 2 marca 2023 r. do sądu przekazano informację wyłącznie na temat chęci podjęcia współpracy przez rodziną oraz o planowanym objęciu wsparciem asystenta rodziny. Dopiero 6 marca 2023 r. Dyrektor zatwierdził plan pomocy i wyznaczył asystenta rodziny. 8 maja 2023 r. sąd zwrócił się do MOPS o informowanie co dwa miesiące o współpracy rodziny z asystentem. Analiza dokumentów wykazała, że asystent przestał sprawozdanie ze współpracy 16 maja, 24 lipca i 22 września 2023 r. Zatem między majem i lipcem pisma były przekazywane do sądu z przekroczeniem wyznaczonego terminu. W dokumentacji brak jest kolejnych sprawozdań ze współpracy, mimo, iż analiza nie wykazała, aby sąd zwolnił MOPS z przesyłania dalszych informacji.

Powyższe było **niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 17 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 560-583)

19. Współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny

Na podstawie przeanalizowanej dokumentacji rodzin objętych wsparciem asystenta stwierdzono, że w okresie kontroli asystenci współpracowali z instytucjami działającymi na rzecz dzieci i rodzin. Współpracę wykazano ze szkołami, przedszkolem oraz w przypadku dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej asystenci uczestniczyli w okresowych ocenach sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. W rodzinie „D” asystent kontaktował się z kuratorem zawodowym.

Powyższe działanie było **zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 18 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 495-998)

20. Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną

Analiza dokumentów wykazała, że w rodzinach „D” oraz „I” była prowadzona procedura „Niebieskie Karty”, jednakże z oświadczenia Dyrektora wynika, że w ww. rodzinach asystenci nie byli powoływani do składu grupy roboczej, zatem nie uczestniczyli w posiedzeniach i nie podejmowali działań w ramach procedury.

(akta kontroli: str. 1067-1068)

Dodatkowo wskazać należy, że w przypadku rodzin „F”, „G” i „H” asystent rodziny rozpoczął współpracę z rodziną zanim Dyrektor MOPS przydzielił asystenta rodziny. W rodzinie „F” asystent zapoznał się z aktami rodziny 9 czerwca 2023 r. a przydzielony został do rodziny 19 czerwca 2023 r. z datą wsteczną od 12 czerwca 2023 r., w rodzinie „G” asystent odbył wizytę w środowisku 1 marca 2023 r., zapoznał się z wywiadem środowiskowym 7 marca 2023 r. a przydzielony został dopiero 9 marca 2023 r., natomiast w rodzinie „H” asystent wraz z pracownikiem socjalnym odbył wizytę w domu rodziny 11 maja 2023 r. w przeprowadzenia wywiadu środowiskowego a przydzielony został 7 czerwca 2023 r. Powyższe jest **niezgodne z art. 16 ust. 1 ww. ustawy**, który daje prawo asystentowi do wglądu do dokumentów zawierających dane osobowe (a takim dokumentem jest wywiad środowiskowy) w związku z wykonywaniem zadań, a więc od momentu przydzielenia rodzinie asystenta rodziny przez Dyrektora MOPS.

(akta kontroli: str. 631-761)

Udział asystentów rodziny oraz przedstawicieli MOPS w ocenach sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej

Z oświadczeń asystentów rodziny wynika, że uczestniczyli w okresowych ocenach sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Powyższe znajduje odzwierciedlenie w dokumentacji m.in. rodziny „D”. Asystent rodziny odnotował informację o udziale w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Trzciance w okresowej ocenie sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz udzielił klientce pomocy w napisaniu wniosku o powrót małoletnich do domu rodzinnego. W przypadku rodziny „H” asystent rodziny kilkakrotnie brał udział w okresowej ocenie sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. W przypadku rodziny „I” asystent pracujący z rodziną również uczestniczył w posiedzeniu zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. W rodzinie „J” również asystent rodziny brał udział w okresowej ocenie sytuacji dziecka. Udział asystentów rodziny w okresowych ocenach sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej zostało także potwierdzone przez asystentów w ich oświadczeniach.

Powyższe uznać można za **zgodne z art. 130 ust. 1 pkt 4 oraz art. 137 ust. 1 pkt 6 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 483-960, 1054-1065)

Na tym kontrolę zakończono.

Dokonano wpisu do „Książki kontroli” pod nr 87.

IV. Wnioski i uwagi.

Brak

V. Zalecenia pokontrolne.

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości oraz jednego uchybienia w realizacji zadań określonych w ww. ustawie, zalecam:

1. **každorazowo przygotowywać projekt 3-letniego „Gminnego Programu Wsparcia Rodziny” i przekazywać go do właściwego organu Gminy w celu jego przyjęcia, w takim czasie, aby nie było okresu, w którym Program nie obowiązuje, tj. zgodnie z art. 176 pkt 1 ww. ustawy w zw. z § 21 pkt 9 Regulaminu Organizacyjnego MOPS.**
2. **niezwłocznie zweryfikować wszystkich pracowników zatrudnionych, świadczących usługi i ewentualnych wolontariuszy w MOPS w bazie danych Rejestru Sprawców Przepływów na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym, zgodnie z art. 7b ww. ustawy,**
3. **každorazowo weryfikować przed zatrudnieniem kwalifikacje asystenta rodziny, zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 2-4 ww. ustawy,**
4. **przeprowadzać wywiad środowiskowy, dokonywać analizy sytuacji rodziny, wnioskować o przydzielenie asystenta rodziny oraz przydzielać asystenta rodziny, zgodnie z art. 11 ww. ustawy,**
5. **podejmować pracę z rodziną, na którą nie został nałożony przez sąd obowiązek współpracy z asystentem rodziny, po uzyskaniu zgody wszystkich dorosłych członków rodziny, zgodnie z art. 8 ust. 3 ww. ustawy,**
6. **opracowywać i realizować plan pracy niezwłocznie po rozpoczęciu pracy z rodziną, we współpracy z wszystkimi członkami rodziny, dostosowany do sytuacji i potrzeb rodziny, ze wskazaniem terminów realizacji poszczególnych działań i przewidywanymi efektami oraz wskazaniem obszarów, w których asystent będzie wspierał rodzinę oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 3 ww. ustawy,**
7. **w przypadku, gdy dziecko z rodziny objętej pomocą asystenta zostało umieszczone w pieczy zastępczej opracowywać plan pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, w taki sposób, aby był on skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,**

zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy **oraz stosownie dokumentować fakt konsultacji z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej,**

8. **motywować członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,** zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 8 ww. ustawy,
9. **realizować zadania zgodnie z ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”,** zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 13a ww. ustawy,
10. **prowadzić dokumentację rodzin dotyczącą pracy z rodziną,** zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 14 ww. ustawy,
11. **terminowo dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny w oparciu o plan pracy z rodziną,** zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ww. ustawy,
12. **prowadzić monitorowanie funkcjonowania rodzin niezwłocznie po zakończeniu współpracy z rodziną i zrealizowaniu planu pracy z rodziną,** zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ww. ustawy,
13. **rozpocząć pracę z rodziną przez asystenta rodziny po jego przydzieleniu,** zgodnie z art. 16 ust. 1 ww. ustawy,
14. **sporządzać opinie na wniosek sądu o rodzinie i jej członkach w wyznaczonym przez sąd terminie,** zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 17 ww. ustawy.

VI. Pozostałe informacje.

Niniejszy dokument sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przekazano Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, drugi pozostawiono w dokumentacji Wojewody Wielkopolskiego.

Treść wystąpienia pokontrolnego podlega udostępnieniu, zgodnie z ustawą z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r., poz. 902), z wyłączeniem danych osobowych w rozumieniu ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1781).

Zgodnie z art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn. zm.) kontrolowana Jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania tych zaleceń, zgłosić do nich zastrzeżenia.

Wojewoda w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, o których mowa powyżej przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia.

W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana Jednostka jest obowiązana w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska Wojewody, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 198 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn. zm.) kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 197d ust. 1 ustawy, podlega karze pieniężnej w wysokości od 1.000 do 15.000 zł.

Wystąpienie pokontrolne zawiera 21 stron.

Anna Kościańska

Agnieszka Adamczak

z up. Wojewody Wielkopolskiego

Hanna Zawadka

Zastępca Dyrektora

Wydziału Polityki Społecznej

Daria Cieślak

.....
(podpisy członków zespołu inspektorów)

.....
(podpis Wojewody Wielkopolskiego)